

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gruodžio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Andžej Maciejewski ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo **A. R. ir trečiojo asmens, nepareiškiančio savarankiškų reikalavimų „AR VascuSurgical LTD“**, kasacinius skundus dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 15 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo A. R. ieškinį atsakovei R. R. dėl santuokos nutraukimo ir susijusių teisinių pasekmių bei pagal atsakovės R. R. priešieškinį ieškovui A. R. dėl santuokos nutraukimo ir kitų su santuokos nutraukimu susijusių reikalavimų, trečiasis asmuo, nepareiškiantis savarankiškų reikalavimų, „AR VascuSurgical LTD“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių draudimą priimti blogesnę sprendimą nei skundžiamas ir apeliacinės instancijos teismo teisę peržengti bylos nagrinėjimo ribas, aiškinimo ir taikymo.
1. Ieškovas kreipėsi į teismą su patikslintu ieškiniu atsakovei dėl santuokos nutraukimo ir susijusių teisinių pasekmių taikymo, prašydamas:
 - 1.1. nutraukti ieškovo ir atsakovės (*duomenys neskelbtini*) sudarytą santuoką dėl abiejų sutuoktinių kaltės;
 - 1.2. padalyti ieškovo ir atsakovės bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę valdomą kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą bei bendrąsias solidariąsias prievolės kreditoriui „AR VascuSurgical LTD“ tokia tvarka:
 - 1.2.1. ieškovui asmeninės nuosavybės teise priteisti:
 - 1.2.1.1. visą santuokos metu bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise įgytą nekilnojamąjį turtą:
 - 1.2.1.1.1. butą, esantį (*duomenys neskelbtini*);
 - 1.2.1.1.2. negyvenamąją patalpą-sandėliuką, esantį (*duomenys neskelbtini*);
 - 1.2.1.1.3. negyvenamąją patalpą-sandėliuką, esantį (*duomenys neskelbtini*);
 - 1.2.1.1.4. 1/16 dalį negyvenamosios patalpos-automobilių stovėjimo patalpos, esančios (*duomenys neskelbtini*);
 - 1.2.1.1.5. 1/2 dalį žemės sklypo, esančio (*duomenys neskelbtini*);
 - 1.2.1.2. solidariąją ieškovo ir atsakovės 419 465,52 Eur prievolę kreditoriui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis pripažinti asmenine ieškovo prievole, kurią ieškovas vykdys asmeniškai;
 - 1.2.1.3. bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybės teise visas valdomas (25 vnt.) uždarnosios akcinės bendrovės „Volatus LT“ paprastąsias vardines akcijas asmeninės nuosavybės teise priteisti atsakovei;
 - 1.2.1.4. 1/2 dalį atsakovės turimo 7939,59 Eur pirmos eilės kreditorinio reikalavimo į įmonę BUAB „Volatus LT“, kurio suma yra 3969,80 Eur ir 1/2 dalį atsakovės turimo 3323,14 Eur trečios eilės kreditorinio reikalavimo į įmonę BUAB „Volatus LT“, kurio suma yra 1 661,57 Eur.
 - 1.3. Priteisti iš atsakovės ieškovo naudai bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
 2. Atsakovė patikslintu priešieškiniu ieškovui dėl santuokos nutraukimo ir kitų su santuokos nutraukimu susijusių reikalavimų prašė:
 - 2.1. Nutraukti šalių santuoką dėl ieškovo kaltės;
 - 2.2. Priteisti iš ieškovo atsakovei 8000 Eur neturtinės žalos atlyginimą;
 - 2.3. Priteisti atsakovei iš ieškovo tenkančią „AR VascuSurgical LTD“ vertės padidėjimo dalį (252 783,28 Eur);

- 2.4. Priteisti iš ieškovo atsakovei tenkančią „AR VascuSurgical LTD“ dividendų dalį, t. y. 90 441 Eur;
- 2.5. Atsakovei ir ieškovui priteisti po 1/2 dalį:
 - 2.5.1. buto, esančio (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.5.2. negyvenamosios patalpos–sandėliuko, esančio (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.5.3. negyvenamosios patalpos–sandėliuko, esančio (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.5.4. 1/16 dalį negyvenamosios patalpos–automobilio stovėjimo patalpos, esančios (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.5.5. 1/2 dalį žemės sklypo, esančio (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.5.6. kotedžo, esančio (*duomenys neskelbtini*);
 - 2.5.7. priteisti iš ieškovo atsakovei 19 570 Eur kompensaciją už 1/2 dalį automobilio Toyota C-HR Hybrid Orange Edition;
- 2.6. palikti sutuoktiniams santuokines pavardes;
- 2.7. priteisti atsakovei iš ieškovo bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Vilniaus regiono apylinkės teismas 2021 m. spalio 26 d. sprendimu ieškovo ieškinį ir atsakovės priešieškinį tenkino iš dalies, nutraukė ieškovo ir atsakovės santuoką dėl abiejų sutuoktinių kaltės, priteisė ieškovui ir atsakovei lygiomis dalimis (po 1/2 dalį) buto, esančio (*duomenys neskelbtini*), negyvenamosios patalpos–sandėliuko, esančio (*duomenys neskelbtini*), negyvenamosios patalpos–sandėliuko, esančio (*duomenys neskelbtini*), 1/16 dalį negyvenamosios patalpos–automobilio stovėjimo patalpos, esančios (*duomenys neskelbtini*), 1/2 dalį žemės sklypo, esančio (*duomenys neskelbtini*), kotedžo, esančio (*duomenys neskelbtini*), taip pat priteisė ieškovui ir atsakovei po 1/2 dalį išmokėtos finansinių BUAB„Volatus LT“ reikalavimų sumos (9 995,73 Eur), pripažino, kad įsipareigojimai trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis po santuokos nutraukimo yra solidari ieškovo ir atsakovės prievolė, santuoką nutraukus, atsakovei paliko iki santuokos sudarymo turėtą Z. pavardę, o ieškovui paliko R. pavardę, priteisė ieškovui iš atsakovės 8000 Eur, o atsakovei iš ieškovo 1000 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, priteisė iš ieškovo valstybės naudai 2020 Eur žyminio mokesčio, o iš atsakovės valstybės naudai 4714 Eur atidėto sumokėti žyminio mokesčio dalį. Kitoje dalyje ieškinį ir priešieškinį atmetė.
4. Teismas byloje nustatė, kad šalys iki santuokos sudarymo pagal 2011 m. kovo 18 d. nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį dalinės nuosavybės teise įgijo nekilnojamąjį turtą – 1/2 dalį žemės sklypo, esančio (*duomenys neskelbtini*), ir butą, esantį (*duomenys neskelbtini*). Teismas, nustatęs, kad šis turtas šalių buvo įgytas dar iki santuokos sudarymo ir įregistruotas kaip dalinė šalių nuosavybė, nesant dėl to ginčo tarp šalių, konstatavo, kad šioje byloje šio nekilnojamojo turto padalijimo klausimas nesprendžiamas.
5. Nustatęs, kad ieškovas savo vardu nėra įregistravęs transporto priemonių, o atsakovės vardu yra registruota transporto priemonė – lengvasis automobilis VW Tiguan, kuris atsakovės vardu registruotas dar iki santuokos su ieškovu sudarymo, teismas nusprendė, jog šis turtas nutraukiant santuoką taip pat nėra dalytinas.
6. Pasisakydamas dėl automobilio Toyota C-HR Hybrid Orange Edition padalijimo, teismas nurodė, kad ieškovas pateikė į bylą įrodymus (minėto automobilio nuomos sutartį su vertimu į lietuvių k.), patvirtinančius, kad 2020 m. kovo 3 d. (po santuokos nutraukimo bylos iškėlimo) sudarė šio automobilio nuomos sutartį su galimybe automobilį išpirkti. Atsižvelgęs į tai, kad santuokos nutraukimas sutuoktinių turtinėms teisėms teises pasekmes sukelia nuo santuokos nutraukimo bylos iškėlimo teismas konstatavo, kad šis automobilis taip pat neištrauktinas į dalytino turto sąrašą.
7. Teismas nustatė, kad po santuokos sudarymo sutuoktiniai bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise įsigijo nekilnojamąjį turtą, esantį (*duomenys neskelbtini*), kurio bendra vertė 74 703,50 Eur ir kurį sudaro: i) butas (66 800 Eur vertės); ii) negyvenamoji patalpa–sandėliukas (608 Eur vertės); iii) negyvenamoji patalpa–sandėliukas, (608 Eur vertės); 1/16 negyvenamosios patalpos–automobilio stovėjimo patalpos (6687,50 Eur vertės), ir nekilnojamąjį turtą, esantį (*duomenys neskelbtini*), kurio bendra vertė 298 750 Eur ir kurį sudaro: i) 1/2 dalis žemės sklypo (19 750 Eur vertės); ii) butas (279 000 Eur vertės). Teismo nustatyta bendra sutuoktinių dalytino nekilnojamojo turto vertė – 373 453,50 Eur.
8. Vertindamas ieškovo, kad sutuoktinių dalytinas nekilnojamas turtas įgytas iš ieškovo skolintų lėšų pagal su trečiuoju asmeniu „AR VascuSurgical LTD“ 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. sudarytas paskolos sutartis, teismas nustatė, kad pagal 2017 m. vasario 27 d. paskolos sutartį trečiasis asmuo „AR VascuSurgical LTD“ ieškovui suteikė 150 000 GBP (apie 177 508 Eur) paskolą iki 2022 m. kovo 2 d., nustatant 2 proc. dydžio metines palūkanas, o pagal 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartį ieškovas iš trečiojo asmens „AR VascuSurgical LTD“ gavo 230 000 GBP (apie 258 476 Eur) paskolą. Teismo vertinimu, byloje ieškovo pateikti banko pavedimai patvirtina, kad pagal 2017 m. vasario 27 d. paskolos sutartį ir ieškovo HSBC sąskaitą, atskirais pavedimais nuo 2017 m. kovo 2 d. iki 2017 m. balandžio 8 d. buvo pervesta iš viso 150 000 Eur, o minėtuose pavedimuose gavėju nurodyta atsakovė ir jos banko sąskaitos numeris, o nuo 2018 m. sausio 19 d. iki 2018 m. vasario 8 d. ir ieškovo HSBC sąskaitą atskirais pavedimais buvo pervesta iš viso 270 164,73 Eur, tai yra paskolos suma pagal 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartį ir papildomos lėšos iš paskolos davėjo sąskaitos. Teismas nustatė, kad 260 810,62 Eur lėšas, gautas pagal 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartį ieškovas iš HSBC sąskaitos pervedė į SEB banko sąskaitą. Teismas konstatavo, kad finansiniai įsipareigojimai trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pagal minėtas paskolos sutartis sudaro 419 465,52 Eur.
9. Teismas laikė byloje įrodytas aplinkybes, kad nekilnojamas turtas, esantis (*duomenys neskelbtini*), pirktas iš pagal 2017 m. vasario 28 d. paskolos sutartį pasiskolintų 150 000 Eur lėšų, kurios buvo pervestos į atsakovės banko sąskaitą, o nekilnojamas turtas, esantis (*duomenys neskelbtini*), buvo pirktas iš pagal 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartį pasiskolintų lėšų.
10. Teismas pažymėjo, kad ieškovas byloje laikosi pozicijos, jog prievolė trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ yra abiejų sutuoktinių solidari prievolė, tačiau prašė ją pripažinti asmenine ieškovo prievole, atsižvelgiant į kreditoriaus pateiktą sutikimą, ir ieškovo prašymą padalyti visą sutuoktinių turtą ir prievolės taip, jog po santuokos nutraukimo ieškovui asmeninės nuosavybės teise atitektų nekilnojamas turtas, esantis (*duomenys neskelbtini*), ir prievolė trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“, kurią asmeniškai įvykdys ieškovas. Anot teismo, atsakovė su ieškovo siūlomu turto padalijimu būdu nesutinka ir mano, kad aptartas sutuoktinių bendrąja jungtine nuosavybe įgytas turtas turėtų būti padalytas natūra, lygiomis dalimis, o ieškovo prievolė trečiajam asmeniui nelaikytina solidaria, kadangi apie paskolų buvimą iki ieškinio pateikimo jai nebuvo žinoma.
11. Teismas, įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, nusprendė, kad šioje byloje nėra objektyvaus ir subjektyvaus pagrindo nukrypti nuo sutuoktinių turto padalijimo natūra principo, todėl konstatavo, kad turtas dalytinas laikantis CK 3.127 straipsnyje nustatytos prezumpcijos, t. y. lygiomis dalimis tarp sutuoktinių.

12. Įvertinęs trečiojo asmens 2019 m. gruodžio 18 d. pranešimą, kuriame nurodyta, kad jis sutinka, jog paskolos, gautos pagal 2017 m. paskolos sutartį ir 2018 m. paskolos sutartį, būtų pripažintos asmenine ieškovo prievole ir atsižvelgęs į tai, kad abi paskolos sutartys buvo panaudotos bendriems sutuoktinių šeimos poreikiams – nekilnojamojo turto (*duomenys neskeltini*) įsigijimui ir pagerinimui, teismas laikė, kad šalių įsipareigojimai pagal minėtas paskolas sutartis yra solidariūs.
13. Teismas pažymėjo, kad perkant minėtą nekilnojamąjį turtą lėšos už šį nekilnojamąjį turtą buvo pervestos arba tiesiogiai į atsakovės, arba turto pardavėjų banko sąskaitą, todėl šiuo atveju nėra pagrindo teigti, kad atsakovei apie tai nebuvo žinoma. Teismo vertinimu, iš byloje pateikto susirašinėjimo elektroniniais laiškais su nekilnojamojo turto agentu matyti, kad atsakovė žinojo, kad turtas bus perkamas be banko paskolos. Taip pat įvertinęs atsakovės teiginius teismo posėdyje teismas padarė išvadą, kad ji, turinti patirties kaip įmonės savininkė, suvokė, jog savininkui įmonės turtas yra svetimas, t. y. jis negali jo pasiimti ir naudoti be atitinkamos paskolos sutarties. Teismas atmetė atsakovės argumentus, kad trečiajame asmenyje „AR VascuSurgical LTD“ buvo pinigų perviršis ir kad nekilnojamasis turtas buvo pirktas iš dividendų, o paskolos sutartys – suklastotos, nes toki atsakovės teiginiai byloje nebuvo įrodyti. Teismo vertinimu, gautos dividendų sumos, atsižvelgiant į ieškovo atlyginimo dydį bei išlaidas dviejų namų ūkių skirtingose valstybėse išlaikymui, šeimos poreikių, tarp jų ir keliavimo išlaidų padengimui, atitiko šeimos išlaidas ir nebuvo pakankamos nekilnojajam turtui įsigyti.
14. Pasisakydamas dėl trečiojo asmens „AR VascuSurgical LTD“ gautų pajamų ir šios įmonės vertės padidėjimo padalijimo, teismas nurodė, kad įmonės vertė, jos padidėjimas nustatomi tik atlikus išsamų vertinimą. Kadangi tai šiuo atveju nebuvo padaryta, teismas konstatavo, kad byloje nebuvo įrodyta, jog trečiojo asmens „AR VascuSurgical LTD“ vertė padidėjo ir kiek, todėl konstatavo nesant pagrindo spręsti ir dėl jos padalijimo tarp sutuoktinių.
15. Taip pat teismas, remdamasis Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO duomenimis, nustatė, kad iš BUAB „Volantus LT“ bankroto byloje (kuri užbaigta Vilniaus apygardos teismo 2021 m. rugsėjo 16 d. sprendimu) atsakovės patvirtinto 11 292,73 Eur finansinio reikalavimo, likusi nepatenkinta dalis yra 1267 Eur. Todėl teismas atsakovei grąžintą dalį finansinio reikalavimo (9995,73 Eur) iš santuokoje įkurtos BUAB „Volantus LT“, pripažino dalytina sutuoktiniams lygionis dalimis.
16. Pasisakydamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo teismas, atsižvelgdamas į šalių patenkintų reikalavimų dalis, vadovaudamasis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais, ieškovui priteisė iš atsakovės 8 000 Eur, o atsakovei iš ieškovo – 1 000 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Taip pat teismas, atsižvelgdamas į patenkintų priešiškinio reikalavimų dalį, priteisė valstybei iš ieškovo dalį atsakovei tenkančio sumokėti atidėto žyminio mokesčio, t. y. – 2020 Eur, o iš atsakovės valstybei priteisė likusią atidėto žyminio mokesčio dalį, t. y. – 4714 Eur.
17. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2022 m. vasario 15 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą pakeitė ir pripažino, kad finansiniai įsipareigojimai trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. sausio 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis po santuokos nutraukimo yra asmeninė ieškovo prievolė, priteisė ieškovui iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą.
18. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, pasisakydama dėl sutuoktinių turto padalijimo ir prievolių modifikavimo, nurodė, kad nors šalių nesutarimai ir konfliktai yra byloje nustatyta ir įrodyta bei objektyviai egzistuojanti faktinė aplinkybė, tačiau šiuo atveju nesudaranti pagrindo nukrypti nuo turto padalijimo natūra principo. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad šalys bendrosios dalinės nuosavybės teise iki šiol valdė butą, esantį (*duomenys neskeltini*), kuriame šiuo metu gyvena atsakovė, tačiau byloje nėra duomenų, jog konkrečiai dėl šio turto tarp šalių būtų nesutarimai, iš esmės trukdantys turtu disponuoti bei naudotis. Kolegija, atsižvelgdama į tai, kad šalys nesutaria dėl santuokinio nekilnojamojo turto padalijimo, taip pat jog realiai šalys turte negyvena ir neketina gyventi, nusprendė, kad vien sutuoktinių nesutarimai negali lemti sprendimo nukrypti nuo prioritetingo bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo būdo – natūra.
19. Kolegijos vertinimu, vien tik atsakovės bedarbis statusas savaime taip pat nesudaro pagrindo išvadai, kad atsakovė jokia apimtimi negalės prisidėti prie turto išlaikymo. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad net ir esant rizikai, jog atsakovė neprisidės prie jai bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančio turto išlaikymo, tai gali būti pagrindas ieškovui reikalauti iš atsakovės atitinkamų prievolių vykdymo. Tačiau vien nurodytų argumentų dėl sunkios atsakovės materialinės padėties pagrindu, kolegijos vertinimu, netikslinga nukrypti nuo turto padalijimo natūra ir apriboti atsakovės nuosavybės teises į dalį santuokoje įgyto turto.
20. Kolegija taip pat kritiškai vertino atsakovės poziciją dėl paskolų fiktyvumo. Taip pat kolegija pažymėjo, kad nors atsakovė pareiškė byloje priešiškinį su grupe skirtingų reikalavimų, tačiau nei pradiniu, nei patikslintu priešiškinio neginčio paskolos sutarčių teisėtumo bendraisiais ar specialiaisais sandorių negaliojimo pagrindais.
21. Tačiau kolegija nesutiko su pirmosios instancijos teismo argumentais, kuriais prievolės iš nurodytų paskolos sutarčių paliktos abiem šalims. Kolegija pažymėjo, kad trečiasis asmuo „AR VascuSurgical LTD“ 2019 m. gruodžio 18 d. rašytiniu sutikimo patvirtino savo sutikimą, jog paskolos, gautos pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolų sutartis, būtų pripažintos asmeninėmis ieškovo prievolėmis, kreditorė buvo įtraukta į civilinę bylą trečiojo asmens, nepareiškančio savarankiškų reikalavimų statusu, ir neišreiškė priešingos pozicijos dėl prievolės modifikavimo, o pateiktu atsiliepimu į apeliacinį skundą patvirtino savo sutikimą dėl prievolės modifikavimo. Teisėjų kolegija kritiškai vertino pirmosios instancijos teismo motyvus, kad paskolos sutartys buvo panaudotos bendro sutuoktinių nekilnojamojo turto įsigijimui ir pagerinimui, kadangi nustačiusi, jog ieškovas ir trečiasis asmuo siekė modifikuoti juos saistančią prievolę iš solidariosios į asmeninę, kolegijos vertinimu, nėra pagrindo nepaisyti aiškiai išreikštos šalių valios ir byloje dėl santuokos nutraukimo ir sprendžiant dėl santuokos metu įgytos prievolės padalijimo nuspręsti ignoruojant kreditoriaus sutikimą dėl prievolės modifikavimo.
22. Pasisakydama dėl bylinėjimosi išlaidų perskirstymo, kolegija nurodė, kad nors pirmosios instancijos teismas nedetalizavo šalims priteistinių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo proporcijų procentine išraiška pagal patenkintų reikalavimų dalį, tačiau teisėjų kolegija, atlikusi aritmetinius skaičiavimus nustatė, jog teismas patenkino 70 proc. ieškovo reikalavimų ir 30 proc. atsakovės reikalavimų.
23. Kolegija pažymėjo, kad išnagrinėjus bylą apeliacine tvarka pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl abiejų šalių kaltės nutraukiant santuoką palikta nepakeista, tačiau sprendimas pakoreguotas dalyje dėl sutuoktinių bendrų pavardžių. Vis dėlto, kolegijos vertinimu, toks pakeitimas nekeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymo. Kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas dalyje dėl sutuoktinių turto padalijimo taip pat paliktas nepakeistu, tačiau pakoreguota sprendimo dalis dėl sutuoktinių prievolių, iš esmės tenkinant ieškovo reikalavimą dėl prievolės modifikavimo iš solidariosios į asmeninę ieškovo prievolę. Kolegijos nuomone, pakeistas pirmosios instancijos teismo sprendimas siek tiek palankesnis ieškovui, tačiau atsižvelgusi į šalių reikštų reikalavimų apimtį ir ginčo dalyką, teisėjų kolegija laikė, kad abiejų šalių patenkintų reikalavimų apimtis iš esmės lieka vienoda, kadangi reikalavimas dėl prievolės modifikavimo yra neturtinis, be to, šalys teikė panašaus pobūdžio ir turinio procesinius dokumentus, panašų jų kiekį, todėl, anot teisėjų kolegijos, nagrinėjamu atveju sąžininga, teisinga ir protinga šalių išlaidų pirmosios instancijos teisme neperskirstyti ir kiekvieną šalį palikti prie savo išlaidų.
24. Spręsdama bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliaciniame teisme, atlyginimo klausimą, kolegija pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas, spręsdamas atsakovės apeliacinio skundo priėmimo klausimą, neišsprendė žyminio mokesčio atidėjimo klausimo. Todėl teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad nors pirmosios instancijos teismo sprendimas keičiamas, apeliacinės instancijos teismas iš esmės nekeičia bylinėjimosi išlaidų proporcijų. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija valstybei iš atsakovės priteisė 2020 Eur (6734 x 30 proc.) žyminio mokesčio už apeliacinį skundą dalį, o iš ieškovo valstybės naudai priteisė 4714 Eur (6734 x 70 proc.) atsakovei tenkančio mokėti žyminio mokesčio dalį už apeliacinį skundą. Taip pat teisėjų kolegija priteisė ieškovui iš atsakovės 2656,50 Eur (3795 Eur x 70 proc.) žyminio mokesčio už apeliacinį skundą dalis. Kitų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimo teisėjų kolegija nesprendė, nes tiek ieškovas, tiek atsakovė, tiek trečiasis asmuo nors

ir prašė priteisti apeliacinės instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau iki bylos išnagrinėjimo iš esmės apeliacinės instancijos teisme pabaigos nepateikė įrodymų, pagrindžiančių jų išlaidas advokato pagalbai apmokėti.

III. Kasacinių skundų ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

25. Kasacinių skundų ieškovas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2022 m. vasario 15 d. nutarties civilinėje byloje dalį, kuria nutarta pripažinti, kad įsipareigojimai trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. sausio 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis po santuokos nutraukimo yra asmeninė ieškovo prievolė. Kasacinis skundas grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
- 25.1. Vadovaujantis [CK 3.118](#) straipsnyje įtvirtintomis nuostatomis privalo būti padalytas tiek turto aktyvas (kilnojamieji ir nekilnojamieji daiktai, vertybiniai popieriai, pinigai, reikalavimo teisės, kitas materialus ir nematerialus turtas), tiek ir pasyvas (skoliniai įsipareigojimai kreditoriams)(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-P-186/2010](#)).
- 25.2. Turto aktyvą šioje byloje sudarė viso 373 453,50 Eur, kuris susideda iš: nekilnojamojo turto esančio (*duomenys neskkelbtini*), kurio vertė yra 74 703,50 Eur, ir iš nekilnojamojo turto, esančio (*duomenys neskkelbtini*), kurio bendra vertė yra 298 750 Eur. Turto pasyvą šioje byloje sudarė viso 419 465,52 Eur: i) 177 508 Eur pagal 2017 m. vasario 27 d. paskolos sutartis su trečiuoju asmeniu „AR VascuSurgical LTD“; ii) 260 810,62 Eur pagal 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartį su trečiuoju asmeniu „AR VascuSurgical LTD“.
- 25.3. Ieškovas prašė teismo nutraukti ieškovo ir atsakovės 2015 m. rugsėjo 11 d. sudarytą santuoką, padalyti ieškovo ir atsakovės bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę valdomą kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą bei bendrąsias solidariasias prievoles kreditoriui „AR VascuSurgical LTD“ tokia tvarka: ieškovui asmeninės nuosavybės teise priteisti visą santuokos metu bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise įgytą nekilnojamąjį turtą: <...> solidariąją ieškovo ir atsakovės 419 465,52 Eur prievolę kreditoriui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis pripažinti asmenine ieškovo prievole, kurią ieškovas vykdys asmeniškai.
- 25.4. Toks kompleksinis ieškinio reikalavimas dėl turto aktyvo ir pasyvo priteisimo ieškovui buvo reiškiamas tam, kad priteisus visą turto aktyvą ieškovui, jam nereiktų mokėti kompensacijos atsakovei už priteistą didesnę turto (aktyvo) dalį, kaip tai numatyta [CK 3.117 straipsnio](#) 3 dalyje. Pirmosios instancijos teismui ieškinio reikalavimas, kuriuo ieškovas prašė priteisti jam visą turto aktyvą, ir visą turto pasyvą, buvo aiškus. Atsakovė nei savo atsiliepimu, nei priešieškiniu, neprašė nei panaikinti paskolos sutartis, nei kaip nors padalyti turto pasyvą tarp ieškovo ir atsakovės. Pirmosios instancijos teismas tokį ieškovo reikalavimą atmetė, ir bylą išsprendė [CK](#) nustatyta tvarka, tai yra turto aktyvą ir pasyvą padalijo pusiau.
- 25.5. Ieškovui, nesutinkant su pirmosios instancijos teismo sprendimo dalimi, kuriuo teismas tokio reikalavimo netenkino, buvo pateiktas apeliacinis skundas, kuriuo prašyta: i) panaikinti Vilniaus regiono apylinkės teismo 2021 m. spalio 26 d. sprendimą, priimtą civilinėje byloje [Nr. e2-5687-1143/2021](#), dalyje dėl santuokos metu įgyto nekilnojamojo turto ir atsiradusių bendrųjų sutuoktinių prievolių padalijimo ir šioje dalyje priimti naują sprendimą – tenkinti ieškovo ieškinio reikalavimą dėl nekilnojamojo turto priteisimo bei solidariosios prievolės modifikavimo ir ieškovui po santuokos nutraukimo asmeninės nuosavybės teise priteisti santuokos metu įgytą ieškinyje nurodytą nekilnojamąjį turtą ir kartu solidariąją ieškovo ir atsakovės 419 465,52 Eur prievolę kreditoriui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis pripažinti asmenine ieškovo prievole, kurią ieškovas vykdys asmeniškai.
- 25.6. Apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas bylą, užuot nagrinėjęs ieškovo reikalavimą kaip vieną, šį padalijo į dvi dalis ir išnagrinėjo atskirai vieną nuo kito. Nei ieškovas, nei atsakovė, atskirai neprašė byloje pripažinti abiejų kreditavimo sutarčių asmenine ieškovo prievole. Pirmosios instancijos teismas, tariamai tenkindamas ieškovo apeliacinį skundą iš dalies, ir pripažindamas, kad finansiniai įsipareigojimai kreditoriui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. sausio 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis po santuokos nutraukimo yra asmeninė ieškovo prievolė, akivaizdžiai neatskleidė bylos esmės ir pažeidė dispozityvumo principą bei peržengė bylos nagrinėjimo ribas.
- 25.7. Apeliacinės instancijos teismas neįsigilino į ieškovo apeliacinio skundo argumentus bei ieškovo nurodytą faktinį pagrindą, rėmėsi argumentais, kurių ieškovas iš tikrųjų nenurodė ir visiškai ignoravo ieškovo prašymą modifikuoti prievolę neatsiejamai nuo reikalavimo kartu priteisti visą nekilnojamąjį turtą ieškovui.
26. Kasacinių skundų trečiasis asmuo „AR VascuSurgical LTD“ prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį dalyje, kurioje nutarta pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimo rezoliucinę dalį dėl prievolės modifikavimo ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą visa apimtimi, taip pat panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį dėl bylinėjimosi išlaidų valstybės naudai atlyginimo priteisimo ir priimti šioje naują nutartį priteisiant iš ieškovo valstybės naudai 2020 Eur, o iš atsakovės 4714 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
- 26.1. Santuokos nutraukimo byloje tarp ieškovo ir atsakovės nebuvo iškilęs joks klausimas dėl viešojo intereso, visuomenės ar valstybės teisės ar teiseto intereso, todėl darytina išvada, kad peržengti apeliacinio skundo ribų ar priimti blogesni sprendimai (nutartį) ieškovui nebuvo jokio pagrindo, nurodyto [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje. Santuokos, sudarytos tarp ieškovo ir atsakovės, nutraukimo byloje iš esmės ginčas kilo dėl dalytino nekilnojamojo turto, solidariosios prievolės, ieškovui išmokėtų dividendų ir ieškovo iki santuokos sudarymo įsteigtos įmonės (kreditoriaus) hipotetinės vertės padidėjimo padalijimo. Apeliacinės instancijos teismas nutartyje nekonstatavo ir nenurodė, kad priimant nutartį egzistavo [CPK 320](#) straipsnio 2 dalyje nurodyti pagrindai nukrypti nuo ieškovo ir (ar) atsakovės pareikštų apeliacinių skundų ribų ar priimti blogesni sprendimą (nutartį) nors vienai iš bylos šalių.
- 26.2. Remiantis kasacinio teismo praktika dėl [CPK 313 straipsnio](#) taikymo, be [CPK 320 straipsnio](#) 2 dalyje numatytų pagrindų, kada apeliacinės instancijos teismas gali priimti apelianui blogesni sprendimą arba nutartį, kitas atvejis yra kai pirmosios instancijos teismo sprendimą apskundė abi ginčo šalys.
- 26.3. Pirmosios instancijos teismo sprendimą apeliaciniiais skundais apskundė tiek ieškovas, tiek atsakovė, tačiau šalys sprendimą skundė skirtinga apimtimi – ieškovas padavė apeliacinį skundą tik dėl nekilnojamojo turto, esančio (*duomenys neskkelbtini*), padalijimo šalims po 1/2, o atsakovė, nors ir formulavo reikalavimą panaikinti sprendimą, atnesti ieškovo ieškinį ir tenkinti atsakovės priešieškinių, tačiau atsisivėliant į tai, kad atsakovės priešieškinių reikalavimas po santuokos nutraukimo nekilnojamąjį turtą, esantį (*duomenys neskkelbtini*), padalyti šalims po 1/2 dalį buvo patenkintas sprendimu, darytina išvada, kad iš esmės atsakovė skundė sprendimą tose dalyse, kuriose priešieškinių nebuvo tenkintas.
- 26.4. Nors atsakovė savo procesiniuose dokumentuose bylą nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose neigė prievolę egzistuojant ir reiskė abejones dėl paskolos sutarčių realumo ir teisėtumo, tačiau nereiskė reikalavimo nei prievolę modifikuoti į ieškovo asmeninę, nei pripažinti paskolos sutartis neteisėtomis. Apeliacinės instancijos teismas tenkino atsakovės apeliacinį skundą dalyje dėl pavardžių, t. y. po santuokos nutraukimo atsakovei paliko pavardę „R.“, o ieškovo apeliacinio skundo iš esmės netenkino, nes atmetė ieškovo reikalavimą priteisti ieškovui po santuokos nutraukimo visą nekilnojamąjį turtą, esantį (*duomenys neskkelbtini*), tačiau modifikavo prievolę iš šalių solidariosios į ieškovo asmeninę, nors ieškovas to neprašė, jeigu jam nebus priteistas visas santuokos metu įgytas

nekilnojamasis turtas.

- 26.5. Pirmosios instancijos teismo sprendimą dalyje dėl nekilnojamojo turto, esančio (*duomenys neskelbtini*), padalijimo kartu modifikuojant prievolę skundė tik ieškovas. Dalyje dėl sprendimo dėl nekilnojamojo turto, esančio (*duomenys neskelbtini*), bei kartu prievolės modifikavimo skundė tik viena iš šalių – ieškovas. Todėl CPK 313 straipsnyje ir nurodyta išimtis, kada apeliacinės instancijos teismas gali priimti blogesnę sprendimą (nutartį) apeliantui (ieškovui) dalyje dėl turto dalybų ir prievolės modifikavimo), kai sprendimą skundžia abi šalys, šiuo atveju neegzistavo.
- 26.6. Sprendimu pirmosios instancijos teismas netenkino ieškovo reikalavimo po santuokos nutraukimo jam asmeninės nuosavybės teise priteisti nekilnojamąjį turtą, esantį (*duomenys neskelbtini*), ir konstatavo, kad prievolė yra solidari, o nutartimi teismas taip pat netenkino ieškovo reikalavimo po santuokos nutraukimo asmeninės nuosavybės teise priteisti visą aukščiau nurodytą turtą, tačiau modifikavo prievolę iš solidariosios į ieškovo asmeninę, ko ieškovas byloje neprašė, jeigu jam nebus priteistas aukščiau nurodytas turtas. Lyginant pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimą ir nutartį dalyje dėl prievolės modifikavimo matyti, kad apeliacinės instancijos teismas pablogino ieškovo teisinę padėtį (nors ieškovas tokio reikalavimo nereikšė), tai yra vietoje to, kad prieš kreditorių atsakytų ieškovas ir atsakovė solidariai, ieškovas turės asmeniškai atsakyti prieš kreditorių visa prievolės apimtimi.
- 26.7. Apeliaciniu skundu ieškovas prašė teismo panaikinti sprendimą dalyje dėl nekilnojamojo turto, esančio (*duomenys neskelbtini*), padalijimo ir prievolės modifikavimo. Ieškinio reikalavimas dėl turto padalijimo ir prievolės modifikavimo buvo kompleksinis reikalavimas. Ieškovas manė, kad sprendimu teismas turėjo tenkinti ieškinio reikalavimą dėl viso santuokoje įgyto nekilnojamojo turto priteisimo ieškovui kartu modifikuojant prievolę.
- 26.8. Kaip matyti iš apeliacinio skundo turinio, ieškovas buvo įsitikinęs, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas dalyje dėl nekilnojamojo turto, esančio (*duomenys neskelbtini*), padalijimo šalims po 1/2 po santuokos nutraukimo galimai buvo neteisėtas, nes dėl itin konfliktingų buvusių sutuoktinių santykių bei atsakovės negalėjimo tinkamai rūpintis turtui ateityje bus ginčai tarp buvusių sutuoktinių ir nei viena iš šalių negalės po 1/2 padalyti turto naudoti gaunant didžiausią naudą. Ieškovas apeliaciniu skundu siekė pakeisti sprendimą dalyje dėl turto padalijimo, tačiau akivaizdu, kad ieškovas reikšdamas tokį reikalavimą apeliaciniame skunde negalėjo neprašyti teismo kartu pakeisti sprendimo toje dalyje, kurioje pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad prievolė yra solidari, nes: i) ieškovo ieškinio reikalavimas priteisti turtą ir modifikuoti prievolę buvo kompleksinis, ir ii) ieškovas santuokos nutraukimo byloje siekė, kad jam būtų priteistas visas santuokoje įgytas nekilnojamas turtas, o modifikavus prievolę į ieškovo asmeninę, jam nebūtų reikėję mokėti kompensacijos atsakovei už ieškovui priteistą turtą, kaip tai yra nustatyta CK 3.117 straipsnio 3 dalyje.
- 26.9. Apeliaciniame skunde ieškovas nenurodė, kad sprendimas dalyje dėl prievolės konstatavimo solidaria buvo neteisėtas ir sprendimo toje dalyje atskirai neskundė. Priešingai – ieškovo apeliacinio skundo 16 punkte aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyta, kad ieškovas negiginėja, kad prievolė, kurios dydis yra 419 465,52 Eur, yra solidarioji, kaip ir konstatavo pirmosios instancijos teismas. Ieškovas ir savo ieškinyje nurodė, kad prievolė prieš kreditorių yra solidari, tik prašė ieškiniu šią prievolę modifikuoti ir priteisti jam po santuokos nutraukimo vykdyti asmeniškai kartu priteisiant ir visą nekilnojamąjį turtą, esantį (*duomenys neskelbtini*). Taigi, ieškovas apeliaciniame skunde nurodė, kad pirmosios instancijos teismas sprendime tinkamai konstatavo, kad prievolė yra solidari ir nurodo, kad šio fakto negiginėja, o prašė teismo ją modifikuoti kartu priteisiant turtą.
- 26.10. Nepaisant aiškos ieškovo pozicijos, teismas skundžiamos nutarties 82 punkte konstatavo, kad vertinant ieškovo apeliacinio skundo argumentus dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kuria nuspręsta prievolę pagal paskolos sutartis pripažinti solidaria sutuoktinių prievole, pritarina ieškovui, teigiančiam, kad teismas, nepaisant byloje esančio kreditorės sutikimo, atmetė ieškovo reikalavimą dėl prievolės modifikavimo į ieškovo asmeninę ir nurodė pakankamai neišsamius tokio sprendimo motyvus. Apeliacinės instancijos teismas neįsigilino į ieškovo apeliacinio skundo argumentus bei ieškovo nurodytą faktinį pagrindą, rėmėsi argumentais, kurių ieškovas iš tikrųjų nenurodė ir visiškai ignoravo ieškovo prašymą modifikuoti prievolę neatsiejamai nuo reikalavimo kartu priteisti visą nekilnojamąjį turtą ieškovui.
- 26.11. Apeliacinės instancijos teismas, modifikuodamas prievolę iš solidariosios į ieškovo asmeninę rėmėsi faktinėmis aplinkybėmis ir teisiniais argumentais, kurių nei ieškovas, nei trečiasis asmuo, nei pati atsakovė savo procesiniuose dokumentuose bylą nagrinėjant apeliacine tvarka nenurodė, todėl pažeidė CPK 320 straipsnį.
- 26.12. Pagal ieškovo ir atsakovės apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo apskundimo bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme šalys apeliaciniuose skunduose prašė apeliacinės instancijos teismo panaikinti sprendimu išspręstus tiek turtinius (Nekilnojamojo turto, išmokėtų dividendų, kompensacijos už transporto priemonę, reikalavimo teisės į bankrutuojančią įmonę ir kt.), tiek neturtinius reikalavimus (pavardžių palikimo po santuokos nutraukimo, prievolių modifikavimo ir kt.). Bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme nebuvo patenkintas nei vienas ieškovo ir atsakovės reikalavimų sprendimo dalyse, kuriose buvo išspręsti materialiniai ieškovo ieškinio ir atsakovės priešieškinio reikalavimai.
- 26.13. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė CPK 93 straipsnyje nustatytas bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisykles, nes bylinėjimosi išlaidos paskirstomos šalims pagal tai, kokia pareikštų reikalavimų dalis tenkinama išnagrinėjus bylą. Apeliacinės instancijos teismas pripažino reikalavimų tenkinimo apimtį 70/30 ieškovo naudai, tačiau kitoje to paties punkto dalyje akivaizdžiai neteisėtai šalims paskirsto sumas į tenkančią mokėti 6734 Eur žyminio mokesčio dydį už atsakovės apeliacinį skundą – iš ieškovo priteisiamą 70 proc. minėtos sumos ir valstybės biudžetą – 4714 Eur., o iš atsakovės tik 30 proc. nurodytos sumos – 2020 Eur.
- 26.14. Atsižvelgiant į tai, kad teismas konstatavo, kad bylą nagrinėjant ir apeliacinės instancijos teisme paliekamos 70/30 patenkintų reikalavimų proporcijos ieškovo naudai, todėl ir atsakovei tenkantis mokėti žyminis mokestis už apeliacinį skundą turėjo būti paskirstytas atitinkamai 30 proc. ieškovui, kas sudaro 2020 Eur, o atsakovei – 70 proc., kas sudaro 4714 Eur.
27. Atsiliepimu į ieškovo kasacinį skundą, kuris Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2022 m. birželio 15 d. nutartimi priimtas kaip pareiškimas dėl prisidėjimo prie ieškovo kasacinio skundo, trečiasis asmuo „AR VascuSurgical LTD“ prašo tenkinti ieškovo kasacinį skundą. Trečiojo asmens teigimu, ieškovas kasaciniu skundu iš esmės siekia to paties tikslo, kaip ir trečiasis asmuo – panaikinti neteisėtą apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį, kuria teismas nepagrįstai modifikavo solidariąją sutuoktinių prievolę į ieškovo asmeninę. Trečiojo asmens ir ieškovo kasacinių skundų argumentai didžiąja dalimi yra panašūs, neprieštarauja vieni kitiems.
28. Atsakovė atsiliepime į ieškovo ir trečiojo asmens kasacinius skundus atsakovė prašo juos atmesti kaip nepagrįstus. Atsiliepimas į kasacinius skundus grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais:
- 28.1. Trečiasis asmuo niekada šioje civilinėje byloje nebuvo pareiškęs savarankiškų reikalavimų dėl kredito (prievolės) priteisimo iš vienos ar abiejų šalių, nagrinėjant bylą teisme teismo procesuose nedalyvavo, o apsiribodavo ieškovo palaikančio pobūdžio raštų pateikimu. Be to, trečiasis asmuo aiškiai ir nedviprasmiškai išreiškė savo valią (sutikimą), kad 2017 m. ir 2018 m. paskolos sutartys būtų pripažintos asmenine ieškovo prievole kreditoriui, t. y. trečiajam asmeniui. Kaip matyti iš trečiojo asmens rašytinio sutikimo, ji, sutikdamas, jog paskolos taptų asmenine ieškovo prievole, nekėlė sąlygos dėl viso santuokoje buvusio turto priteisimo ieškovui.
- 28.2. Trečiasis asmuo kasaciniu skundu siekia apginti tariamai ieškovo, bet ne trečiojo asmens teises. Kasaciniame skunde trečiasis asmuo, kuris be kita ko yra individuali ieškovo įmonė, nenurodo nei vieno jo, kaip kreditoriaus, teisių pažeidimo (t. y. nepasako, kaip bus (gali būti) pažeisti jo interesai paskolos sutartis pripažinus asmenine ieškovo prievole kreditoriui), t. y. trečiasis asmuo kasacinį skundą

paduoda ne dėl to, kad apeliacinės instancijos teismo priimtas sprendimas kokių nors būdu pažeidė jo, kaip trečiojo asmens (kreditoriaus), teises ar interesus, o dėl to, kad jo manymu, yra bloginama ieškovo padėtis (tiek dėl prievolės modifikavimo, tiek bylinėjimosi išlaidų paskirstymo). Tai iš esmės neįmanoma, prieštarauja konstituciniam teisinės gynybos principui. Be to, santuokos nutraukimo byloje trečiasis asmuo (kaip kreditorius, jei iš tikrųjų tokie kreditai buvo suteikti, o ne pateiktos suklastos paskolos sutartys) negali reikšti reikalavimų, susijusių su besiskiriančių asmenų turto padalijimu, išskyrus finansines prievoles.

- 28.3. Byloje klausimo dėl santuokoje buvusio turto padalijimo tarp sutuoktinių (buvusių) ir bylinėjimosi išlaidų ieškoviui paskirstymo klausimo teisinis ryšys yra permelyg nutolęs nuo šio trečiojo asmens materialinių teisių ir pareigų. Trečiasis asmuo, nors ir būdamas kasacinį procesą galinčiu inicijuoti asmeniu, neturi teisės kasaciniu skundu ginčyti teismų sprendimų dėl nekilnojamojo turto padalijimo ir bylinėjimosi išlaidų šalinis paskirstymo. Be to, trečiasis asmuo neskundė pirmosios instancijos teismo sprendimo dėl turto ir prievolių padalijimo tarp šalių.
- 28.4. Remiantis kasacinio teismo praktika, teisinė ginčo santykio kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas ginčo santykiui yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-450/2014](#)). Šioje byloje konstatuota, kad teismai, pasinaudodami jiems teisės aktų suteikta prerogatyva, atsižvelgė į šalių nurodytas faktines aplinkybes ir jas teisiškai kvalifikavo, ir tai negali būti laikoma bylos nagrinėjimo ribų peržengimu bei pripažįstama proceso teisės normų pažeidimu. Atsižvelgiant į tai, kasacinių skundų teiginiai dėl apeliacinės instancijos teismo neva padarytus pažeidimus dėl pareiktų reikalavimų viršijimo (peržengimo), sprendimo, kurio niekas „neprašė“, priėmimo yra nepagrįsti.
- 28.5. Ieškoviui ir trečiajam asmeniui teigiant, kad byloje buvo suformuluoti alternatyvūs reikalavimai, bet kurio išsprendimas (patenkinimas) reiškia, jog atitinka reikalavimus suformulavusio asmens valią ir norus. Atsižvelgiant į tai, kasacinių skundų teiginiai dėl padarytų pažeidimų nagrinėjant alternatyvius reikalavimus yra absoliučiai nepagrįsti. Teismas neturi teisės taisyti ieškovo ieškinio reikalavimų taip, kad galutiname rezultate būtų suformuluoti reikalavimai, kuriuos patenkinimas pilna apimtimi atitiktų ieškovo norus, pageidavimus, lūkesčius ir pan. Tai prieštarauja sąžiningo proceso principui bei rungimosi taisyklei.
- 28.6. Tiek savo atsiliepime į patikslintą ieškinį, tiek priešieškinyje atsakovė išreiškė savo poziciją dėl klausimų, kuriems nepritarė. Atsakovė sutiko, kad prievolės pagal paskolos sutartį būtų pripažintos asmenine ieškovo prievole trečiajam asmeniui. Taigi, apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgęs į šalių išreiktą poziciją – ieškovo prašymą paskolos sutartį pripažinti jo asmenine prievole, atsakovės bei trečiojo asmens sutikimą, nekeliant papildomų sąlygų dėl paskolos sutarčių grąžinimo užtikrinimo iš ieškovo pusės ir pan. – priėmė teisingą, pagrįstą ir sąžiningą sprendimą. Ieškovas paskolas pasiėmė asmeniškai (su sąlyga, kad jos tikrai buvo pasiimtų), tai atsispindi patektuose paskolos dokumentuose; kreipdamasis į kreditorių informavo, kad rengia ieškinį dėl santuokos nutraukimo ir pageidauja, kad paimtos paskolos būtų pripažintos jo asmenine nuosavybe.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl draudimo priimti blogesnę sprendimą nei skundžiamas pažeidimo ir bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribų

29. Ieškovo ir trečiojo asmens kasaciniuose skunduose nurodomi proceso teisės normų pažeidimai grindžiami tuo, kad apeliacinės instancijos teismas neatskleidė bylos esmės ir pažeidė dispozityvumo principą bei peržengė bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas, nes ieškovo reikalavimą dėl turto ir prievolės padalijimo išsprendė ne kaip vieną susijusį reikalavimą, o kaip atskirus savarankiškus reikalavimus. Trečiasis asmuo, be kita ko, teigia, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CPK 313](#) straipsnyje nustatytą draudimą dėl apelianto (šiuo atveju ieškovo) priimti blogesnę sprendimą, nei buvo skundžiamas. Anot trečiojo asmens, šis pažeidimas byloje pasireiškė tuo, kad apeliacinės instancijos teismas modifikavo šalių prievoles trečiajam asmeniui, pripažindamas jas asmeninėmis ieškovo prievolėmis, nors nei ieškovas, nei atsakovė byloje to neprašė. Trečiojo asmens vertinimu, nors pirmosios instancijos teismo sprendimą apskundė abi ginčo šalys, tačiau atsižvelgiant į tai, kad pirmosios instancijos teismas sprendimu iš esmės tenkino atsakovės priešieškinių reikalavimų po santuokos nutraukimo nekilnojamojo turto padalijimo šalinis po 1/2 dalį, laikytina, kad šią pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį skundė tik ieškovas. Teisėjų kolegija pirmiausia pasisako dėl šio kasacinio skundo argumento nepagrįstumo.
30. [CPK 313](#) straipsnyje nustatytas draudimas apeliacinės instancijos teismui priimti blogesnę, negu yra skundžiamas, sprendimą ar nutartį, jeigu sprendimą skundžia tik viena iš šalių. Tai vadinama principu *non reformatio in pejus*. Šis draudimas yra būtina apeliacijos teisės įgyvendinimo sąlyga, garantuojanti asmeniui, kuris naudosis apeliacijos teise, kad jo esama padėtis, inicijavus pirmosios instancijos teismo sprendimo peržiūrėjimą apeliacine tvarka, nebūs pablogis. Šį draudimą sustiprina civiliniame procese galiojantys dispozityvumo ir rungimosi principai, kurių išraiška civiliniame procese įtvirtinta įstatyme nustatant, kad bylos apeliacinės instancijos teisme nagrinėjamos neperžengiant apeliaciniame skunde nustatytų ribų ([CPK 320 straipsnio](#) 1 dalis). Teisėjų kolegija pažymi, kad šis draudimas nėra absoliutus, nes netaikomas tais atvejais, kai: i) teismo sprendimą ar nutartį skundžia abi šalys; ii) skundžiamas sprendimas ar jo dalis panaikinimas ir byla perduodama iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui ([CPK 327](#) straipsnis); iii) sprendimas priimamas peržengus apeliaciniame skunde nustatytas ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai ([CPK 320 straipsnio](#) 2 dalis). Analogiškos nuostatos galioja ir kasacinio proceso metu ([CPK 353 straipsnio](#) 3 dalis).
31. Pažymėtina, kad [CPK](#) tik nurodyta, jog blogesnio sprendimo priėmimu nelaikomi atvejai, kai teismo sprendimą ar nutartį skundžia abi šalys, tačiau proceso įstatyme nėra nustatyta, kad abiejų šalių skundų dėl teismo sprendimo ar nutarties pagrindai turi sutapti. Teisėjų kolegijos vertinimu, teismo sprendimas ar nutartis abiejų šalių gali būti skundžiami ir skirtingais pagrindais, svarbu, kad abiejų šalių skundo dalykas būtų dėl to paties teismo sprendimo ar nutartimi patenkinto reikalavimo.
32. Nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas, įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, nusprendė, kad byloje nėra objektyvaus ir subjektyvaus pagrindo nukrypti nuo sutuoktinių turto padalijimo natūra principo, todėl konstatavo, kad turtas dalytinas laikantis [CK 3.127](#) straipsnyje nustatytos sutuoktinių lygių dalių prezumpcijos. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs tai, kad trečiasis asmuo „AR VascuSurgical LTD“ 2019 m. gruodžio 18 d. rašytiniu sutikimu patvirtino, jog sutinka, kad paskolos, gautos pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolų sutartis, būtų pripažintos asmeninėmis ieškovo prievolėmis, taip pat atsižvelgdamas į tai, jog ieškovas ir trečiasis asmuo siekė modifikuoti juos saistančią prievolę iš solidariosios sutuoktinių prievolės į asmenines ieškovo prievoles, dalytiną sutuoktinių turtą padalijo laikydamasis [CK 3.127 straipsnio](#) reikalavimų, tačiau prievolės trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pripažino asmeninėmis ieškovo prievolėmis.
33. Pažymėtina, kad pirmosios instancijos teismo sprendimą apeliacine tvarka apskundė tiek ieškovas, tiek atsakovė. Todėl vertinant, ar

nagrinėjamu atveju buvo pažeistas draudimas priimti blogesnę sprendimą, nei buvo skundžiamas, svarbu papildomai nustatyti, kokia apimtimi šalys skundė pirmosios instancijos teismo sprendimą apeliacine tvarka.

34. Šiuo atveju, įvertinus šalių pateiktų apeliacinių skundų turinį, matyti, kad atsakovė apeliacinės instancijos teismui nurodė argumentus dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo nepagrįstumo, susijusius su santuokos nutraukimu dėl abiejų sutuoktinių kaltės, dėl santuokinės pavardės atėmimo, dėl tikslaus dalytino sutuoktinių turto balanso nesudarymo, neišreikalaujant duomenų apie užsienyje ieškovo turimą turtą, dėl įmonės vertės padidėjimo vertinimo ir dėl paskolų pripažinimo solidariosiomis sutuoktinių prievolėmis. Pasisakydama dėl solidariosios sutuoktinių atsakomybės pagal prievolės trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ atsakovė teigė, kad šios paskolos ieškovo buvo painotos kaip asmeninės, o ne šeimos interesams tenkinti. Taip pat atsakovė ginčijo šių paskolų realumą, nors šiuo aspektu materialiojo reikalavimo byloje nereiškė.
35. Tuo tarpu ieškovas apeliaciniame skunde nurodė argumentus, dėl kurių visas šioje byloje dalytinas nekilnojamasis turtas turėtų būti priteistas jam, o pasisakydamas dėl prievolių trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ solidarumo, ieškovas teigė, kad, tenkinus ieškino reikalavimą dėl nekilnojamojo turto padalijimo ir prievolių priteisimo jam, nebūtų nukrypta nuo lygių dalių principo ir niekaip nebūtų pažeisti turiniai atsakovės interesai, nes dalytino nekilnojamojo turto vertė yra 375 953,50 Eur (po 187 976,75 Eur kiekvienam sutuoktiniui), o prievolių dydis – 419 465,52 Eur (po 209 732,76 Eur kiekvienam sutuoktiniui).
36. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į šalių apeliacinių skundų faktinį ir teisinį pagrindus, darytina išvada, kad argumentus dėl prievolių pagal paskolos sutartis trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ solidarumo apeliacinės instancijos teismui teikė abi šalys, o tai reiškia, jog pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria prievolės pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolų sutartis trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pripažintos solidariosiomis ieškovo ir atsakovės prievolėmis, buvo apskūsta abiejų ginčo šalių, nors skirtingais fakciniais ir teisiniais argumentais. Dėl šios priežasties, teisėjų kolegijos nuomone, šiuo atveju nėra pagrindo sutikti su trečiojo asmens kasaciniame skunde nurodytu vertinimu, jog pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl prievolių trečiajam asmeniui pripažinimo solidariąja prievole iš esmės skundė tik ieškovas. Nustačius, kad ši sprendimo dalis buvo apskūsta abiejų ginčo šalių, nors ir skirtingais pagrindais, konstatuotina, kad apeliacinės instancijos teismas priimto sprendimo dalimi dėl prievolių trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ solidarumo, [CPK 313](#) straipsnyje nustatyto draudimo nepažeidė, kadangi, kaip jau minėta šios nutarties 30 punkte, šis draudimas taikytinas tik tuomet, kai sprendiną (nutartį) ar jo (jos) dalį skundžia tik viena iš ginčo šalių.
37. Kita vertus, įvertinusi apeliacinės instancijos teismo sprendime nurodytus argumentus bei šalių procesiniais dokumentais apibūžtas bylos nagrinėjimo ribas, teisėjų kolegija pagrįstai kasaciniuose skunduose nurodytus argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas prievolės trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolų sutartis asmeninėmis ieškovo prievolėmis, pažeidė [CPK 320](#) straipsnį, peržengdamas bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas, ir nukrypo nuo civiliniame procese galiojančio dispozityvumo principo.
38. Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribos reglamentuojamos [CPK 320 straipsnio](#) 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas. Pagal [CPK 320](#) straipsnio 2 dalį apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai. Apie ketinimą peržengti apeliacinio skundo ribas teismas praneša dalyvaujantiems byloje asmenims. Apeliacinės instancijos teismas *ex officio* (pagal pareigas) patikrina, ar nėra [CPK 329](#) straipsnyje nustatytų absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų.
39. Proceso įstatymai įpareigoja apeliacinės instancijos teismą įvertinti visas pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumui ir teisėtumui reikšmingas aplinkybes, buvusias nagrinėjimo dalyku pirmosios instancijos teismui tiriant ir vertinant ieškino pagrindą sudarančių faktinių aplinkybių visumą, be teisėto pagrindo neperžengiant apeliacinio skundo ribų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-274/2014](#)).
40. Taigi, apeliacinės instancijos teismas bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas gali peržengti tik nustatęs bent vieną iš šios nutarties 37 punkte nurodytų pagrindų, kai teismas gali peržengti bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas. Tačiau vien tam tikro teisinio pagrindo nustatymas nėra pakankamas. Kai teismas *ex officio* (pagal pareigas) peržengia ginčo ribas, savo aktyvaus procesinio elgesio priežastis jis turi pagrįsti, motyvuoti, tinkamai ir iš anksto apie tai informuoti proceso šalis, priimdamas rašytinę arba žodinę nutartį ([CPK 290 straipsnis](#)), suteikti joms galimybę pateikti savo poziciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-242-684/2020, 46 punktas).
41. Kaip minėta, pagal [CPK 320](#) straipsnį apeliacinio skundo ribas nustato faktiniai ir teisiniai argumentai, kurių pagrindu ginčijamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-484/2013](#)). Apeliacinės instancijos teismas savo iniciatyva negali išplėsti apeliacinio skundo argumentų sąrašo ir pradėti analizuoti tokius argumentus, kuriais apeliaciniame skunde nesiremama, išskyrus įstatyme nurodytas išimtis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. sausio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-19/2006](#)).
42. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad išėjimas už apeliacinio skundo ribų yra tada, kai teismas pakeičia ar panaikina žemesnės instancijos teismo sprendimą dėl teisškai reikšmingų faktinių pagrindų, kuriais apeliaciniame skunde nesiremama, ir įstatymas nesuteikia galimybės išeiti už apeliacinio skundo ribų tuo klausimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-237/2008](#)).
43. Nors [CPK 376](#) straipsnyje nustatytas aktyvus teismo vaidmuo nagrinėjant šeimos bylas, tačiau tokio teismo vaidmens tikslas – maksimaliai apsaugoti nepilnamečių vaikų interesus, o ginčų, nesusijusių su vaikų teisėmis ir interesais, atvejais teismo būtinybė veikti aktyviai turi būti konstatuojama ir pagrindžiama (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-231/2014](#)).
44. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas prievolės trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolų sutartis asmeninėmis ieškovo prievolėmis, nurodė, kad ieškovas ir trečiasis asmuo siekė modifikuoti juos saistančią prievolę iš solidariosios į asmeninę ieškovo prievolę, todėl nusprendė, jog byloje nėra pagrindo nepaisyti aiškiai išreikštos šalių valios ir byloje dėl santuokos nutraukimo sprendžiant dėl santuokos metu įgytos prievolės padalijimo nuspręsti kitaip ignoruojant kreditoriaus sutikimą modifikuoti prievolę.
45. Visų pirma, teisėjų kolegija pažymi, kad apeliaciniuose skunduose nei ieškovas, nei atsakovė tokiais argumentais, skųsdami pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl prievolių pripažinimo solidariosiomis sutuoktinių prievolėmis, nesirėmė. Todėl nėra aišku, kuo remiantis apeliacinės instancijos teismo buvo nustatyta šios nutarties 43 punkte nurodyta šalių valia.
46. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad kai abu sutuoktiniai santuokos nutraukimo ir padarinių procese dalyvauja lygiomis teisėmis, vadovaujамasi rungimosi ir dispozityvumo principais, o byloje nenustatyta šių principų išimtis pateisinančių aplinkybių, kurios teismui sudarytų pagrindą veikti vieno iš sutuoktinių interesais, tai teismui procese nėra teisinio pagrindo remtis [CPK 376](#) straipsnyje suteikiamomis teisėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2010 m. gegužės 20 d. nutarimas civilinėje byloje [Nr. 3K-P-186/2010](#)).
47. Pirmosios instancijos teismas, spręsdamas santuokos nutraukimo ir su tuo susijusių padarinių taikymo klausimus, nustatė, kad šalys santuokoje vaikų nesulaukė. Taigi, šioje byloje teismams nebuvo pagrindo veikti aktyviai, siekiant apsaugoti nepilnamečių vaikų interesus, o

kita būtinybė teismui tokiam ginčui veikti aktyviai apeliacinės instancijos teismo nebuvo konstatuota ir pagrįsta. Be to, apie savo ketinimą veikti aktyviai apeliacinės instancijos teismas byloje dalyvaujančių asmenų neinformavo ir jiems nesudarė sąlygų būti išklausytiems.

48. Antra, teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas taip pat netinkamai įvertino ieškovo patikslintame ieškinyje suformuluotus reikalavimus.
49. [CPK](#) 13 straipsnyje nustatyta, kad šalys ir kiti proceso dalyviai, laikydamiesi [CPK](#) nuostatų, turi teisę laisvai disponuoti joms priklausančiomis teisėmis. Dispozityvumo principas reiškia, kad, vykstant procesui, šalis pati nusprendžia, kokiomis procesinėmis priemonėmis ginti savo pažeistą teisę arba ginti nuo jai pareikšto materialinio ar kitokio reikalavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-300/2010](#)).???
50. Patikslintu ieškiniu ieškovas prašė nutraukus šalių santuoką padalyti ieškovo ir atsakovės bendrosios jungtinės nuosavybės teise valdomą kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą bei bendrąsias solidariąsias prievoles trečiajam asmeniui tokia tvarka: i) ieškovui asmeninės nuosavybės teise priteisti visą santuokos metu bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise įgytą nekilnojamąjį turtą; ii) solidariąsias ieškovo ir atsakovės prievoles trečiajam asmeniui pagal 2017 m. vasario 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolų sutartis pripažinti asmeninėmis ieškovo prievolėmis, kurias ieškovas vykdys asmeniškai.
51. Nors iš ieškovo patikslinto ieškinio dalyko (suformuluotų reikalavimų) galima būtų padaryti išvadą, kad reikalavimai padalyti nekilnojamąjį turtą ir prievoles trečiajam asmeniui tarp sutuoktinių yra savarankiški, tačiau teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad teismams sprendžiant dėl ieškinio dalyko patenkinimo, svarbu įvertinti ne tik tai, kaip suformuluotas ieškinio dalykas (reikalavimas), bet ir tai, kaip išdėstytas ieškinio pagrindas, kuriuo grindžiamas pats ieškinio dalykas.
52. Nagrinėjamu atveju patikslinto ieškinio 63 punkte ieškovas nurodė, kad po santuokos nutraukimo ieškiniu prašo teismo pripažinti sutuoktinių solidariąją prievolę kreditoriui „AR VascuSurgical LTD“ asmenine ieškovo prievole ir padalyti visą sutuoktinių turtą ir prievoles tokia tvarka: po santuokos nutraukimo ieškovui asmeninės nuosavybės teise atitenka nekilnojamas turtas (esantis (*duomenys neskkelbtini*)), prievolė kreditoriui „AR VascuSurgical Ltd“ 419 465,52 Eur sumai, kurią asmeniškai įvykdys ieškovas, o 25 vnt. UAB „Volatus LT“ paprastųjų vardinių akcijų atitenka atsakovei.
53. Pirmosios instancijos teismas byloje pažymėjo, kad ieškovas laikėsi pozicijos, jog prievolė trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ yra abiejų sutuoktinių solidarioji prievolė, tačiau prašė ją pripažinti asmenine ieškovo prievole, atsižvelgiant į kreditoriaus pateiktą sutikimą, ir ieškovo prašymą padalyti visą sutuoktinių turtą ir prievoles taip, jog po santuokos nutraukimo ieškovui asmeninės nuosavybės teise atitektų nekilnojamas turtas, esantis (*duomenys neskkelbtini*), ir prievolė trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“, kurią asmeniškai įvykdys ieškovas. Nė viena iš šalių šių pirmosios instancijos teismo motyvų apeliacine tvarka nekvestionavo, neteikė argumentų dėl to, kad pirmosios instancijos teismas būtų netinkamai vertinęs ieškovo pareikšto patikslinto ieškinio dalyką.
54. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į tai, kas nurodyta aukščiau, taip pat įvertinus ieškovo patikslinto ieškinio pagrindą ir dalyką, konstatuotina, kad apeliacinės instancijos teismas, pakeisdamas pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį ir pripažindamas, jog prievolė trečiajam asmeniui „AR VascuSurgical LTD“ pagal 2017 m. sausio 27 d. ir 2018 m. sausio 15 d. paskolos sutartis po santuokos nutraukimo yra asmeninė ieškovo prievolė, šiuo atveju netinkamai kvalifikavo ieškovo ieškinio reikalavimus priteisti natūra nekilnojamąjį turtą ir pripažinti prievoles trečiajam asmeniui pagal dvi paskolos sutartis kaip savarankiškus reikalavimus. Teisėjų kolegija pažymi, kad iš šios nutarties 51–52 punktuose aptartų ieškovo patikslinto ieškinio pagrindo ir pirmosios instancijos teismo atlikto ieškovo patikslinto ieškinio dalyko vertinimo matyti, jog reikalavimą dėl prievolės pripažinimo asmenine ieškovo prievole ieškovas siejo išimtinai tik su reikalavimu visą dalytiną nekilnojamąjį turtą priteisti ieškovui. Todėl ieškovo ieškinyje suformuluotas dalykas (reikalavimas) dėl prievolės pripažinimo asmenine ieškovo prievole šio ginčo kontekste kvalifikuotinas kaip išvestinis reikalavimas iš pagrindinio reikalavimo padalyti dalytiną nekilnojamąjį turtą ieškinyje nurodyta tvarka.
55. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad esminis išvestinio ieškinio reikalavimo požymis yra tas, jog jis turi būti neatskiriama susijęs su pagrindiniu ieškinio reikalavimu, o išvestinio reikalavimo patenkinimas priklauso tik nuo to, ar tenkinamas pagrindinis reikalavimas. Nagrinėjamu atveju teismams netenkinus pagrindinio patikslinto ieškinio reikalavimo – padalyti visą dalytiną turtą, jį priteisiant ieškovui, byloje nebuvo pagrindo spręsti klausimo dėl išvestinio ieškinio reikalavimo – pripažinti prievoles trečiajam asmeniui asmeninėmis ieškovo prievolėmis – patenkinimo.
56. Atsižvelgdama į tai, kas pirmiau nurodyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas netinkamai kvalifikavo ieškovo ieškinio reikalavimą dėl prievolių trečiajam asmeniui pripažinimo asmeninėmis ieškovo prievolėmis ir savo sprendimą grindė argumentais, kuriais byloje nesirėmė nė viena iš šalių, o tai lemia [CPK 320 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytą bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribų peržengimą. Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodyti proceso teisės normų pažeidimai pripažintini esminiais ir sudarančiais pagrindą konstatuoti, kad dėl jų galėjo būti neteisingai išspręsta byla ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktas), todėl apeliacinės instancijos teismo nutartis naikintina ir, nesustačius priežasčių, dėl kurių šie pažeidimai negalėtų būti ištaisyti apeliacinės instancijos teisme, byla perduotina nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui ([CPK 329 straipsnio](#) 1 dalis, 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas).
57. Teisėjų kolegija nagrinėjamu atveju neįžvelgė pagrindo sutikti su visais atsakovės atsiliepime į ieškovo ir trečiojo asmens kasacinius skundus nurodomais argumentais, kad šiuo atveju trečiasis asmuo gina tariamas ieškovo, o ne savo teises. Teisėjų kolegija pažymi, kad apeliacinės instancijos teismas, nusprenddamas pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria prievolės trečiajam asmeniui pagal dvi paskolos sutartis pripažintos solidariosios sutuoktinių prievolės, šią prievolę modifikavo iš solidariosios į asmeninę, todėl konstatuotina, kad ši apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis turėjo tiesioginės reikšmės kreditoriaus materialiosioms teisėms ir pareigoms.
58. Kita vertus, teisėjų kolegija sutinka, kad nagrinėjamu atveju trečiasis asmuo neturi teisinio suinteresuotumo kvestionuoti apeliacinės instancijos teismo atlikto bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, šių išlaidų atlyginimą iš ieškovo ir atsakovės priteisiant valstybės naudai, kadangi ši apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo dalis trečiajam asmeniui jokių teisių ir pareigų nenustato. Tačiau pažymėtina, kad pagal kasacinio teismo praktiką bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo klausimai nėra tarp šalių vykstančio materialinio teisinio pobūdžio ginčo dalis. Bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas nėra ieškovo reikalavimas, nesudaro ieškinio dalyko ir neprivalo būti nurodomas ieškinyje ([CPK 135 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktas). Jeigu ieškinyje nenurodytas prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tai nesudaro pagrindo traktuoti kaip ieškinio trūkumą ir nustatyti terminą jam pašalinti ([CPK 138 straipsnis](#)). Jeigu ieškinyje toks reikalavimas nurodytas, tai jis nevertinamas kaip materialinis teisinis reikalavimas, kuris ieškovo pareiškiamas atsakovui. Nepriklausomai nuo to, ar toks reikalavimas nurodytas procesiniuose dokumentuose, teismas *ex officio* (pagal pareigas) privalo taikyti procesinį įstatymą ir jo pagrindu spręsti dėl bylinėjimosi išlaidų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-533/2008](#)). Tai reiškia, kad šalių nesumokėto žyminio mokesčio priteisimo klausimą valstybės naudai teismas gali spręsti net ir nesant suinteresuoto asmens skundo dėl tokių išlaidų netinkamo paskirstymo.
59. Vis dėlto, atsižvelgdama į tai, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis naikintina, įskaitant ir jos dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, teisėjų kolegija plačiau nevertina apeliacinės instancijos teismo atlikto bylinėjimosi išlaidų paskirstymo pagrįstumo, kadangi apeliacinės instancijos teismas turės iš naujo paskirstyti bylinėjimosi išlaidas pakartotinai išnagrinėjęs šią bylą apeliacine tvarka.

60. Kasaciniam teismui nusprendus, kad byla perduotina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spresti šiam teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. vasario 15 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Vilniaus apygardos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Andžej Maciejewski

Dalia Vasarienė